

Gaz. Rom. nr. 15 / 21. 4 - 1959.

Nos morts

Maria Culastia-Cavegn, Rueras

Tgi ha buca enconuschiu «la calustra» sco nus schevan, ni ils Cavegns. Diesch fargliuns eini stai. Cun excepciu d'igl emprem ch'ei morts da gnanc in onn, han els contonschiu vegliadetgnas patriarcas. Il Lucas ei vegnius mo 64 onns vegls, ils auters han tuts survargau ils siatonta, otgonta ni schizun ils navonta. Propi las tafras ein la Turtè e la Culastia stadas, nossa defuncta la pli veglia Tujetschina ch'ei ida sur cuolm en siu navontatreisavel onns. In tras l'auter han quels nov fargliuns contonschiu la vegliadetgna da varga 80 onns, ed en tut han els astgau viver varga 720 onns. Quei ei pilver prest concurrenza cun Metusalem.

Originals eini stai buca mo enten vegnir vegls, mobein era enten lur viver. Dils sis giuvens ei mo il Giachen Fidel maridaus, e dallas treis mat-tauns ei nossa defuncta Maria Culastia era stada ledia. Tier ella ein quasi ils plaids d'igl evangeli sur dils siat frars Saduceers i en vigur: Era ella ha surviviu 'tuts, mo la finala eis ella era morta. Item, barhau e luvrau han ei bia, ils Cavegns, e praus vevan ei naven da sisum Palunsutè, cun il clavau dils Franzos, che fageva stroda tema a, nus, tochen oragiudem Milar. Lu vevan ei vaccas e cavals e trafficun a casa. Quels mats e mat-tauns — che ein dil reminent era stai ina gada giuvens e bials — mavan tenor la devisa: Sez filau e sez tessiu dat il bi vestgiu. La Culastia ei da miu saver la davosa Tujetschina dalla moda veglia, che mava aunc las fiastas cun schlappa,

giocli e tschoss surcusiu. Ils luverdis era casavai-ca, schuba da mesalauna e camisch'alva sco la neiv siu vestgiu preferiu.

Ils «frars Cavegns» — las femnas gnanc levan lu aunc il dretg da votar — eran empau con-forms als patriarchs dil Veder Testament. Sco Abráham e Lot ein sesparti per amur dalla paisch, fuva era tier els tut partiu e dividui. Veva in d'ira a Dieni e l'auter era, mavan ei buca ensemen mobein in ussa e l'auter pli tard, mo la corda da paternos veva ualти segir mintgin entamaun. Cun la Culastia ei ussa quella generaziun, gie insumma quella lingia dalla schlatteina dils Cavegns stezza. Il Giachen Fidel ha giu buc in sulet buob viv denton siat buobas, dallas qualas mo quater ein aunc vivas.

Stai ein ils Cavegns buns, bein empau alla moda veglia. Paternos han ei detg biars, mo de se-far empau «en tutta carezia» vevan ei era. In-summa, ei era mats vegls e mattas veglias, mint-gin cun siu agen tgau ed agen meini. Dil bien han els fatg bia, principalmein per la baselgia a Rueras mo era schiglioc. La cara defuncta, ella ha giu bien quitau per sias quater niazas, che han piars lur mumma che la Turtè, la veglia, veva buc aunc diesch onns. Ella ei stada ina bu-na mumma per elllas. Bein ha ussa ils davos onns sia niaza, la Culastia pintga, giu quitau per ella in ses vegls dis, aschia che ella ha giu bien agid ella mendra malsogna, la vegliadetgna. Possi il Segner dar alla cara defuncta ed a ses fargliuns leuvi ella perpetnadad la pagaglia perpetna. A tut quels che han fatg dil bien, ad els remunere-schi El il tschiendubel. Nus tuts prendein cun in cert schar encrescher comiau dalla cara defunc-ta, va gie cun ella in toc da nossa regurdientscha e da nossa affonza en fossa.

P.V.B.

† Emilia Tgetgel n. Spescha

«Igl ei destinai ch'il carstgaun hagi ina gada da murir». Cu denton, ei per in grond bien buca enconuschent ad el. Autramein regess gronda tragica sin quei mund.

Ils 29 da schaner arriva la nunspetgada e tre-sta nova che Emilia Tgetgel n. Spescha seigi morta el spital cantunal a Cuera. Ina nauscha frida — ina sperdita per ils ses nunremplazza-bla. —

Emilia ei naschida ils 25 d'avrel 1922 ad Andiast, el vitg sulegliv sillla spunda pittoresca. Leu eis ella carschida si el ravugl d'ina gronda famiglia purila, educada da buns geniturs cun l'en-zenna dalla tema da Diu. Gia cun 21 onn piarda ella il car bab, nua che sia sorella pintga dum-brava aunc mo 3 onns. Da cheu naven schai tut quitau per casa e cuort sillla schuiala dalla mumma Catrina. A lezza — ina femna luvrusa e

Rueras

«La claustra»: Da dretg a seniester: Maria Culastia † 1969, Barla Turté mar. Giossi † 1966, Onna Maria mar. Monn † 1951. Tuttas ein vestgidas cun schlappa, fazai et rasau oragiu, schlingia da seida, giocli e tschoss da seida ni surcusiu. Davos da dretg a seniester: Duri Vigeli pot † 1952, Paul Giusep † 1952, Giachen Fidel Maria mar. cun Maria Urs. Hetz † 1954, Gion Antoni † 1953, Giachen Antoni Aluis † 1959, Lucas † 1942.
